

Statsløse palestinere i Irak

**Delrapport fra Migrationsverkets og Landinfos
informasjonsinnhentingsreise til Amman og Bagdad
23. oktober – 3. november 2010**

Landinfo
Storgata 33 A
Postboks 8108
N-0032 Oslo
Norge
+47 23309470
www.landinfo.no

Migrationsverket
Slottsgatan 82
601 70 Norrköping

Sverige
+46 771235235
www.migrationsverket.se

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og politidepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2011

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgaten 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: mail@landinfo.no

www.landinfo.no

SUMMARY

Most of the Palestinians who reside in Iraq live in Baghdad. The rest live mainly in Mosul and Basra.

The Iraqi authorities support the Palestinians on a very limited basis. In recent years, they have taken steps to straighten out the former messy system of personal documents to the Palestinians. Also the UNHCR maintains a small engagement for the Palestinians as well.

The security for the Palestinians appears to have improved in recent years. At the time of the fact finding delegation's visit, it was reported to be neither worse nor better than for the average Iraqi at the same places of residence.

The Palestinians still seem to be subject to some discrimination when accessing public services they are entitled to under the law.

The Palestinians are registered in a separate population registry under the Ministry of Migration and Displacement. The Ministry of Interior is responsible for the issuing of documents.

Palestinian asylum seekers who have been rejected abroad will not be accepted back into Iraq upon return. According to various sources, the conditions for the Palestinians to move to the Kurdish provinces or, for that sake, to any other part of the country than where they live now, do not appear favourable.

SAMMENDRAG

De fleste palestinerne i Irak bor i Bagdad. De sikreste estimatene på deres antall der ligger på mellom 5000 og 10 000 personer. Utenfor Bagdad lever det 2000 palestinere, de fleste i Mosul og Basra.

Irakske myndigheter yter en beskjeden bistand til palestinerne, og de har tatt skritt for å rydde opp i palestinerne dokumentforhold. UNHCR driver i forståelse med irakiske myndigheter et lite engasjement for palestinerne, og har et kontaktpunkt for dem i Baladiyat i Bagdad. UNHCR følger palestinerne situasjon og samler informasjon om dem.

Sikkerhetssituasjonen synes å ha bedret seg de siste årene, og fremstår i dag som verken bedre eller dårligere enn for irakerne på de stedene der palestinerne bor. Samtidig er palestinerne fortsatt i myndighetenes søkelys på grunn av sin fortid som begunstiget av Saddam Husseins regime.

Palestinerne har etter loven tilgang til samme offentlige tjenester som irakiske borgere. Likevel synes det å forekomme en viss diskriminering ved enkelte sykehus, helsestasjoner og skoler der palestinerne bor. Arbeidsmarkedet synes å være enda vanskeligere for palestinere enn det er for irakerne.

Palestinerne er registrert i et eget register under Migrasjons- og internflyktningsministeriet. Innenriksministeriet er ansvarlig for å utstede dokumenter til palestinerne.

Palestinske asylsøkere med avslag blir ikke akseptert ved retur til Irak. Hvis man har reist ut lovlig kan man imidlertid helt sikkert returnere innen tre måneder, muligens innen seks måneder eller så lenge reisedokumentet er gyldig. Etter kildenes utsagn synes det tvilsomt om forutsetningene ligger til rette for palestinere til å flytte til KRG-provinsene eller til andre deler av Irak enn der de nå bor.

INNHold

1. Innledning	7
2. Antall og lokaliteter	8
3. Allmenn situasjon	9
3.1 Offentlige ytelser	10
4. Sikkerhetssituasjon	11
4.1 Målrettet vold	11
4.2 Arrestasjoner.....	11
4.3 Myndighetsbeskyttelse	12
5. Diskriminering	13
5.1 Jobbmarked.....	13
5.2 Helsetjenester.....	13
5.3 Skole	14
6. Folkeregistrering	14
6.1 Ansvarsforhold	14
6.2 Palestiner-registeret	14
6.3 Permanent Committee	15
7. Dokumentutstedelse	16
7.1 Ansvarlig myndighet	16
7.2 Reisedokument for palestinere	16
7.2.1 Om dokumentet.....	16
7.2.2 Lovlig utreise fra Irak	17
7.2.3 Avhenting av ID- og reisedokumenter via stedfortreder i Irak	17
7.2.4 Søke om reisedokument ved irakisk ambassade	17
7.2.5 Fornyelse via irakisk ambassade	18
7.2.6 Tap av reisedokument i utlandet	18
7.3 ID-kort	19
7.3.1 Korttyper	19
7.3.2 Informasjon om innehaveren.....	20
7.3.3 Specimen av kortet	21
7.3.4 Tap av ID-kort i utlandet.....	22
7.4 Grunnlagsdokumenter	22
7.4.1 Prosedyre for utstedelse	22

8. Korrupsjon	23
9. Retur til Irak.....	23
10. Internflukt.....	24
10.1 Kurdistan-regionen	24
10.2 Irak for øvrig.....	24
11. Kilder.....	25
11.1 Muntlige kilder	25

1. INNLEDNING

Denne rapporten er fremkommet gjennom et samarbeid mellom det svenske Migrationsverket og det norske Landinfo. Norske Utlendingsnemnda deltok også i delegasjonen.

De kilder som har blitt konsultert er alle oppgitt, men de er til en viss del anonymisert for at ikke personen som ga opplysningene skal kunne identifiseres. Rapporten gjør ikke krav på å være uttømmende og bør ikke tillegges selvstendig bevisverdi i samband med avgjørelsen i den enkelte sak. Informasjonen i rapporten avspeiler ikke nødvendigvis det svenske Migrationsverkets eller det norske Landinfos offisielle standpunkt i enkeltspørsmål, og rapporten sikter heller ikke på å innta politiske standpunkt.

Det svenske Migrationsverket og det norske Landinfo har i samarbeid planlagt og gjennomført informasjonsinnhentingsreise til Bagdad og Amman i perioden 23. oktober – 3. november 2010. Den første delen av reisen fant sted i Bagdad, den siste delen i Amman. Norske Utlendingsnemnda deltok på alle møtene.

Migrationsverket og Landinfo er sammen ansvarlige for rapporten.

Delegasjonen mottok omfattende støtte fra Sveriges ambassade i Bagdad samt fra de norske og svenske ambassadene i Amman for å forberede besøket og møtene begge steder.

Det ble besluttet før reisen at hvert hovedtema skulle få en egen rapport. På den måten kunne informasjonen publiseres raskere og beholde størst mulig aktualitet. Denne rapporten konsentrerer seg derfor om den informasjon delegasjonen mottok fra ulike kilder om temaet statsløse palestinere bosatt i Irak. Den tar opp tre hovedtema: palestinernes allmenne humanitære og sikkerhetsmessige situasjon, irakiske myndigheters folkeregistrering av og dokumentutstedelse til palestinerne, og en beskrivelse av forhold knyttet til internflyktmuligheter i og retur til Irak.

Vi har valgt å beholde motstridende opplysninger når vi ikke har kunnet vurdere hvilke opplysninger som stemmer.

2. ANTALL OG LOKALITETER

Ifølge Migrasjons- og internflyktningministeriets (MoDM) statistikk bodde det i begynnelsen av 2010 50 000 palestinere i hele Irak (møte i Bagdad 26. oktober 2010). I rapporter om palestinere i Irak oppgis det vanligvis at det før 2003 bodde ca. 35 000 palestinere i landet. Vi er derfor noe usikre på MoDMs tall slik det ble fremlagt for oss.

Den palestinske ambassaden i Bagdad (møte i Bagdad 27. oktober 2010) opplyste at de fleste palestinerne bor i Bagdad, Basra og Mosul. Tallet på palestinere i Irak har ifølge denne kilden sunket fra 35 000 i 2003 til 8000 nå. Tilværelsen er vanskelig for de fleste av dem. Helsetilstanden er dårlig for mange.

UNHCR (møter i Amman 31. oktober og 1. november 2010) anslo tallet på palestinere til å være omkring 10 000 i Bagdad og 12 000 i hele Irak. Det er et lite palestinsk miljø i Mosul og et i Basra. Resten lever spredt rundt omkring i landet.

Ifølge PLOs representasjonskontor i Amman¹ (møte i Amman 2. november 2010) bor det 5000-7000 palestinere i Bagdad nå, samt 200-300 utenfor Bagdad. Av disse skal det bo 120, kanskje litt flere, i Mosul, og 2-3 familier i Basra. De som har jobb arbeider innen jordbrukssektoren og håndverk.

Ifølge den palestinske ambassaden i Bagdad bor den største konsentrasjonen av palestinerne i hovedstaden i et stort boligkompleks med 620 leiligheter i Baladiyat bydel. Der skal det nå bo 1270 familier. Komplekset ble bygget på 1970-tallet og består av 16-18 bygninger. I Mosul bor det et mindre antall. I Basra bor det bare 100-200 personer. Forholdene de lever under skiller seg ikke særlig fra forholdene som Basras befolkning ellers lever under. Mange er arbeidsløse (Den palestinske ambassaden i Bagdad, møte i Bagdad 27. oktober 2010).

UNHCR bekreftet at Baladiyat bydel har den største konsentrasjonen av palestinere i Bagdad, men organisasjonen viste til at det også bor palestinere i bydelene Karrada, Hurriyah og New Bagdad.

¹ PLO-kontoret i Amman har egen flyktningavdeling. Denne avdelingen arbeider uavhengig av resten av representasjonskontoret. Avdelingen er ansvarlig for alle spørsmål som berører flyktingene og for alle organisasjoner som håndterer disse. Kontoret følger situasjonen for flyktingene i bl.a. Irak og Syria og har en omfattende kontakt med UNHCR.

3. ALLMENN SITUASJON

Analyseenheten ved FNs bistandstjeneste for Irak, UNAMI-SIAU (UN Assistance Mission for Iraq – Security Information and Analysis Unit, møte i Bagdad 24. oktober 2010), opplyste at myndighetene samarbeider med UNHCR om å prøve å avhjelpe palestinerne situasjon. Myndighetene har også gitt palestinerne nye ID-kort, noe som gjør det lettere for dem å reise innen landets grenser og som øker sikkerheten for dem når de må identifisere seg.

På Haifa Club i Baladiyat (et tidligere palestinsk kultursenter) har UNHCR et kontor som palestinere kan oppsøke om de har et problem. UNHCR bemanner Haifa Club to ganger i uken. UNHCR har opprettet en hotline-telefon som palestinerne kan benytte for å gjøre avtaler med UNHCRs folk. Utover denne telefonen har ikke palestinerne noen muligheter til å kontakte UNHCR på eget initiativ (UNHCR Amman, møter i Amman 31. oktober og 1. november 2010).

Det er ikke nødvendigvis slik at alle problemer som palestinerne har blir fanget opp av UNHCR. For eksempel kan handikappede og mindreårige ha vanskeligheter med å komme seg til Haifa Club. UNHCR tror likevel de fanger opp det meste av informasjonen som berører palestinerne situasjon i Irak. De arbeider med å identifisere behov, er ute og besøker personer og ringer en hel del. UNHCR har likevel ikke muligheter til å rapportere om dem i fullt omfang. Lokale NGO'er, internasjonale NGO'er og UNHCRs lokalansatte i mobile team, hjelper til med dette. UNHCR har lite kontakt med palestinerne i Mosul, men de har lokale medarbeidere der som kan oppsøke dem (UNHCR Amman).

UNHCR opplyste at de får rapporter om trusler og overgrep mot den palestinske befolkningen, men at det er betydelig færre slike saker nå enn det var tidligere. Truslene og overgrepene kommer i dag fremfor alt fra naboer, og ikke slik som tidligere fra militsgrupper (med enkelte unntak).

UNHCR utvikler nå en "Peoples of Concern"-database der Irak-palestinerne er tatt med.

UNHCRs informasjon er bare basert på den informasjon de får fra palestinere som har problemer som de vil legge fram for UNHCR. Palestinerne som ikke har problemer kommer dermed ikke inn i UNHCRs informasjonsgrunnlag. Ifølge UNHCR har palestinerne et ganske sterkt indre samhold. Blandingsekteskap forekommer, men bare i et lite antall.

Ellers opplyste UNHCR at palestinerne ikke er særlig sterkt organisert. De har riktignok enkelte organisasjoner og talspersoner, men disse holder en lav profil. Organisasjonene er små og frivillig basert. Talspersonene deres sier til UNHCR at mange overgrep mot palestinere ikke blir rapportert eller anmeldt til politiet.

Palestinerne er ikke irakiske borgere, og som utlendinger har de ingen kanaler inn til myndighetene der de kan fremsette klager og bekymringer. Den palestinske ambassadens formelle status er uklar, og ambassadens relasjoner med myndighetene ble av UNHCR karakterisert som "svake".

Utlendinger med ti års lovlig opphold kan søke om irakisk statsborgerskap. I den irakiske statsborgerskapslovens § 6.II er det imidlertid gjort unntak for statsløse palestinere ”for å bevare deres rett til å vende tilbake til hjemlandet” (UNHCR Amman). De kan derfor ikke bli irakiske statsborgere.

Palestinerne er sunnimuslimer, men sunnimuslimene i Irak er ikke nødvendigvis mer tolerante mot palestinerne enn sjiamuslimene (UNHCR Amman).

3.1 OFFENTLIGE YTELSE

Migrasjons- og internflyktningministeriet opplyste at flyktingene fra 1948 og 1967 får sosiale ytelser fra ministeriet og pengestøtte fra UNHCR. Dette ble bekreftet av den palestinske ambassaden i Bagdad som fortalte at flyktingene fra 1948 og 1967 får offentlige ytelser på lik linje med irakiske borgere, herunder skole- og helsetjenester.

De øvrige palestinske flyktingene (de som kom i forbindelse med Kuwait-krigen i 1991) får ifølge Migrasjons- og internflyktningministeriet ingen former for støtte, verken av UNHCR eller myndighetene. De blir i stedet behandlet på linje med irakiske internflyktinger, og tillates å oppholde seg i Irak. UNAMI (møte i Bagdad 24. oktober 2010) opplyste at de hadde truffet på noen palestinske internflyktinger som var registrert som arabiske internflyktinger under et besøk i Kurdistan-provinsene.

Om lag fem hundre familier mottar ifølge Migrasjons og internflyktningministeriet ekstra støtte (*”special aid”*) i tillegg til vanlige ytelser. Det ble ikke sagt noe om hva den støtten består av.

Myndighetene har en avtale med UNHCR om støtte til palestinerne. Denne avtalen omfatter bl.a. husleie for boliger til palestinerne. I avtalen er det skrevet at palestinerne skal behandles likt med irakere på boligmarkedet.

Den irakiske staten har ikke noe økonomisk ansvar for de palestinerne som ikke er registrert av UNHCR (Migrasjons og internflyktningministeriet).

PLOs representasjonskontor i Amman, Jordan, opplyste at de som bor i Baladiyat har bodd der siden ca. 1974. De betaler ikke husleie. Boligene deres er eid av staten. Før 2003 leide noen av de palestinske familiene private leiligheter rundt omkring i byen. Disse familiene ble satt på gata i 2003. Palestinerne kan i dag leie leiligheter på lik linje med irakere, men det er vanligvis for dyrt for dem og derfor ikke et reelt alternativ. PLOs representasjonskontor opplyste også at UNHCR leier bolig for ca. 400 familier.

Ifølge UNHCR blir PDS-kort (matrasjoneringskort) tildelt alle palestinere på lik linje med irakere. Ansvarlig myndighet for PDS-kortene er Sosial- og Arbeidsministeriet (MoLSA). MoLSA er også ansvarlig for øvrige sosiale ytelser til palestinerne.

4. SIKKERHETSSITUASJON

Beskrivelsene vi fikk av sikkerhetssituasjonen for palestinerne kretset rundt tre temaer: Målrettet vold mot palestinerne, arrestasjoner av palestinere på grunnlag av mistanke om terrorvirksomhet og myndighetsbeskyttelsen de får.

4.1 MÅLRETTET VOLD

Generaldirektøren for folkeregisteret (møte i Bagdad 24. oktober 2010) mente at faren palestinere løper for å bli utsatt for vold nå er redusert i forhold til tidligere. Før var de mål for ulike grupper og personer som hadde vært motstandere av Saddam Husein. I tillegg forfulgte den irakiske armeen enkelte av dem.

Den britiske ambassaden (møte i Bagdad 26. oktober 2010) opplyste at palestinerne jevnt over holder en lav profil. Dessuten finnes det lite rapportering om dem.

Etter hva den palestinske ambassaden i Bagdad kunne opplyse, er palestinere der hvor det foregår religiøst motivert vold mot sunnimuslimer, utsatt på lik linje med andre sunnimuslimer. Inntil 2008 angrep den sjiamuslimske Mehdi-militsen Baladiyat mange ganger. Selv om frekvensen har avtatt, forekommer det fortsatt angrep i Baladiyat. Palestinere i Baladiyat kan dessuten for eksempel bli anmeldt av naboer om de begår lovbrudd. I likhet med Sadr City er flertallet av befolkningen i Baladiyat sjiamuslimer. Under opptrappingen av volden i 2006 forlot 900 – 1000 palestinere Bagdad for å ta seg til Mosul. Der har palestinerne store problemer nå. I tillegg til at al-Qaida lager problemer for dem, er de utsatt for vilkårlige arrestasjoner. Al-Qaida gir folk valget mellom å slutte seg til dem eller å bli betraktet som fiender. Alminnelig sikkerhet og offentlige tjenester fungerer generelt dårlig i Mosul, og dette rammer også palestinerne (Den palestinske ambassaden i Bagdad, møte i Bagdad 27. oktober 2010).

PLO s representasjonskontor i Amman mente at palestineres sikkerhetssituasjon er den samme som for irakerne generelt. De målrettede angrepene har opphørt. Nå er det den generelle volden som er den største trusselen. Det var lenge siden representasjonskontoret hadde hørt om hendelser der palestinere var involvert.

UNHCR påpekte at mens utøverne av vold mot palestinere tidligere var militser, har dette nå endret seg til å være enkeltpersoner som opererer på individuell basis. UNHCR hadde ikke data over vold mot palestinere andre steder enn i Baladiyat.

UNHCR delte oppfatningen om at volden mot palestinerne ikke lenger er så ille som i 2007-2008. Etter UNHCRs vurdering har ikke alle palestinere behov for å bli godkjent som kvoteflyktninger.

4.2 ARRESTASJONER

Irak er i dag fortsatt sterkt preget av vold, og ifølge Generaldirektøren for folkeregisteret går dette ikke minst ut over palestinerne. I den senere tid har sikkerhetsstyrkene arrestert noen palestinere som hadde vært involvert i væpnet virksomhet. Denne typen hendelser medvirker til å forverre allmennhetens allerede negative oppfatning av palestinerne (UNHCR Amman).

Selv om det nå ikke er noen bestemte grupper som truer palestinerne, er de ifølge den palestinske ambassaden i Bagdad likevel utsatt for mange andre typer trusler. Blant annet blir de i egenskap av å være ikke-irakere fort ansett som terrorister. De har derfor lett for å komme opp i problemer på sjekkpunktene til armeen og politiet. Siden irakerne generelt ikke liker dem, har palestinerne også lett for å komme utfor problemer med vanlige irakere.

Det fins et stort antall palestinere i irakiske fengsler. Irakiske myndigheter vil ikke kjennes ved dette og gir ingen pålitelige tall når de blir spurt. I perioden 2005 – 2008 har over 300 palestinere blitt arrestert og satt i fengsel uten dom. Løslatelser har ikke funnet sted før det har foreligget en rettslig kjennelse. Deretter har det tatt ytterligere tid før man faktisk har fått slippe ut, sa den palestinske ambassaden..

UNHCR mente også at unge og single palestinske menn kan være utsatt for arrestasjoner i etterkant av voldelige angrep. Palestinere som har oppholdt seg i et område der et angrep har funnet sted, regnes som dobbelt mistenkelige. Palestinere i Baladiyat uttrykker uro for å bo så nær Sadr City. Palestinere løper muligens større risiko for arrestasjon enn andre når det blir begått terroranslag. De møter også større hindringer enn irakerne når de skal passere checkpoints. Der får de flere spørsmål enn irakere. Det ble nevnt et eksempel med en bilbombe som hadde eksplodert i Baladiyat to uker tidligere. Da ble 20-25 unge palestinske menn arrestert og tatt inn til forhør (UNHCR Amman).

Ifølge UNHCR er imidlertid ikke palestinere utsatt for systematisk vold eller trakassering, selv om man hører ofte om dårlig behandling på sjekkpunktene. UNHCR uttalte også at palestinere kan være nødt til, likesom irakere, å oppsøke sykehus som medfører farlige transportetapper.

4.3 MYNDIGHETSBEKYTTELSE

Myndighetene klarer, ifølge den palestinske ambassaden i Bagdad, ikke å skaffe sikkerhet, verken for palestinerne eller for irakerne. De fleste opplever en generell følelse av utrygghet.

Dette ble bekreftet av UNHCR som uttalte at politiet ikke gir palestinerne beskyttelse, tvert imot er politiet selv truet. Det er en generell frykt blant både palestinere og irakere for ny opptrapping av konflikten i landet. På tidspunktet for delegasjonens besøk trodde UNHCR at frykten ville øke hvis Mehdi-militsens leder Muqtada al-Sadr endte opp med å støtte Nuri al-Maliki i forbindelse med regjeringdannelsen. (Noe han i ettertid har gjort.)

Ifølge PLOs representasjonskontor i Amman er myndighetsbeskyttelsen for palestinere som for irakere generelt – det kommer an på den enkelte politimann og soldat.

5. DISKRIMINERING

PLOs representasjonskontor i Amman opplyste at palestinerne fortsatt mottar offentlige ytelser og tjenester.

Likeledes uttalte den palestinske ambassaden i Bagdad at de irakiske myndighetene i prinsippet behandler palestinerne som irakiske borgere. Palestinerne kan sende sine barn på skolen og de har tilgang til ordinære, offentlige helsetjenester. Men det forekommer også diskriminering. Det var under den religiøse krigen i perioden 2006-2008 at diskrimineringen begynte. Etter dette har situasjonen igjen blitt bedre, men diskrimineringen har ikke helt opphørt. Ambassaden påpekte at palestinere som søker offentlige tjenester de etter loven har krav på, fortsatt opplever å bli diskriminert.

Etter UNHCRs oppfatning er palestinerne marginaliserte i samfunnet. De blir diskriminert i skole og helsevesen. De blir også diskriminert på jobbmarkedet. De har heller ikke noe alternativt jobbmarked, ei heller noe alternativ til offentlige helse- eller skoletjenester. I noen grad blir de dessuten plaget og trakassert.

5.1 JOBBMARKED

Ifølge UNHCR har det vært vanskelig for palestinerne å komme inn på arbeidsmarkedet etter 2003. Palestinerne mistet hele det kontaktnettet de hadde i det gamle regimet da dette falt. De har ikke fått noe tilsvarende nytt nettverk i forvaltningen etter 2003. Palestinerne blir holdt utenfor jobber både i privat og offentlig sektor.

PLOs representasjonskontor i Amman opplyste at palestinerne som utlendinger ikke har tillatelse til å jobbe i offentlig sektor. I privat sektor derimot kan de få seg arbeid.

5.2 HELSETJENESTER

UNHCR påpekte at regelen er at palestinerne skal ha samme tilgang til offentlig helsetjenester som irakere, men i praksis kan de oppleve å bli avvist når de søker disse tjenestene. Disse opplysningene baserer seg på informasjon UNHCR samlet i Bagdad i 2009. Palestinerne har dessuten fortalt til UNHCR at de er blitt avvist når de har forsøkt å hente ut gratis medisin som de har krav på. Enkelte palestinere har videre fortalt om diskriminering på visse sykehus. Disse sykehusene er kjent i de palestinske miljøene, og palestinerne unngår dem. Det finnes andre sykehus der de blir behandlet på lik linje med irakerne.

Ifølge Den Internasjonale Migrasjonsorganisasjonen (IOM) (møte i Amman 1. november 2010) finnes det et senter i Baladiyat som tilbyr palestinerne psykiatrisk hjelp. Det er ikke klart hvem som driver senteret eller hvordan det fungerer.

Etter hva den palestinske ambassaden i Bagdad sa, kan palestinere bli avvist ved sykehus og helsestasjoner under påskudd av at det ikke er plass, selv om plass finnes. Under den religiøse krigen kunne det til og med være livsfarlig å ligge på sykehus. Da forekom det at palestinere ble skutt i sengen på sykehus.

5.3 SKOLE

Den palestinske ambassaden i Bagdad fortalte at palestinere ofte får en kald skulder når de søker skoleplass for barna sine. For eksempel får de høre at det ikke er flere plasser ledige ved skolen.

IOM opplyste at de i blant har måttet gå imellom og forhandle med skolene for at palestinske barn skal få den adgangen de har krav på. Skolene vil ikke gi dem skoleplass selv om de har lovfestet rett til det. IOM har sett enkelte resultater av forhandlingene, at barn faktisk har fått skoleplass.

6. FOLKEREGISTRERING

Palestinerne i Irak er registrert i et eget register. Dette registeret har vært basert på UNHCRs registre.

6.1 ANSVARFORHOLD

Migrasjons- og internflyktningministeriet (MoDM) er politisk og administrativt ansvarlig for registreringen av palestinerne. Under Saddam Husseins regime lå dette ansvaret under Arbeids- og sosialministeriet (MoLSA) (Generaldirektøren for folkeregisteret, møte i Bagdad 24. oktober 2010).

Det tverrministerielle organet Permanent Committee, som ligger under Innenriksministeriet, har det administrative ansvaret for at det blir utstedt dokumenter til palestinerne. Et annet organ under Innenriksministeriet, Immigration and Residency Department, er ansvarlig for den tekniske utstedelsen av dokumentene under de retningslinjer som blir gitt av Permanent Committee.

6.2 PALESTINER-REGISTERET

Registeret ble av Generaldirektøren for folkeregisteret opplyst å være i dårlig forfatning. Generaldirektøren hadde selv innsisert det.

De palestinske flyktningene er delt inn i to kategorier:

- 1) 1948-flyktningene og deres etterkommere. Regjeringen har en avtale med UNHCR om hva slags formell status og materiell støtte disse flyktningene skal ha.
- 2) 1967-flyktningene og deres etterkommere.

Før Innenriksministeriet kan utstede et dokument til en palestinere, må de kontrollere med Migrasjons- og internflyktningministeriet (MoDM) at vedkommende og vedkommendes familie er registrert.

6.3 PERMANENT COMMITTEE

Permanent Committee har ifølge Migrasjons- og internflyktningministeriet (MoDM) sitt mandat i gjeldende flyktninglov fra 1971, lov nr. 51. Komiteens videre rolle vil bli avklart i og med den nye flyktningloven. Forslaget til ny lov er fra 2008 og er for tiden til vurdering i Shura Council.

Ifølge MoDM skal komiteen ha det politiske ansvaret for utstedelse av dokumenter til palestinerne. Komiteen er et tverrministerielt organ der også MoDM deltar. Det praktiske ansvaret for utstedelsen ligger under Innenriksministeriet, ved dets Immigration and Residency Department.

Ifølge UNHCR ledes komiteen av en ekspedisjonssjef (Director General) i innenriksministeriet og den er satt sammen av representanter fra følgende ministerier:

- Ministerrådets hovedsekretariat (The Council of Ministers General Secretariat)
- Forsvarsministeriet (Ministry of Defence)
- Innenriksministeriet (Ministry of Interior)
- Ministeriet for nasjonal sikkerhet (Ministry of National Security)
- Utenriksministeriet (Ministry of Foreign Affairs)
- Justisministeriet (Ministry of Justice)
- Migrasjons- og internflyktningministeriet (Ministry of Displacement and Migration, MoDM)
- Menneskerettighetsministeriet (Ministry of Human Rights)
- Ministeriet for provinsanliggender (Ministry of State for the Governorate Affairs)
- Innenriksministeriets avdeling for etterretning (Intelligence Department)
- Hoveddirektoratet for reise, nasjonalitet og opphold (General Directorate for Travel, Nationality and Residency)
- Innenriksministeriet i Kurdistan-regionen (The Ministry of Interior of Kurdistan Region).

Komiteen møtes hver femtende dag eller oftere hvis nødvendig (UNHCR Amman).

7. DOKUMENTUTSTEDELSE

Ifølge PLOs representasjonskontor i Amman blir det i dag bare utstedt to typer dokumenter til palestinere:

- Reisedokument for palestinere. Dokumentet gir dem rett til å bo i Irak uten oppholdstillatelse.
- ID-kort av den typen som er blitt utstedt fra 2008

De palestinerne som kom til Irak etter 1991 har ifølge UNHCR ikke noen dokumenter utstedt av irakiske myndigheter. Dette utgjør et par hundre personer. I 2007 ble det oppnådd forståelse mellom de palestinske selvstyremyndighetene (PA) og irakiske myndigheter om at disse kan oppholde seg i Irak uten oppholdstillatelse.

7.1 ANSVARLIG MYNDIGHET

Det tverrministerielle organet Permanent Committee er ansvarlig for å utstede alle ID-dokumenter. Permanent Committee er satt sammen av flere ministerier (se kapittel 6.3). Immigration and Residency Department (underlagt Innenriksministeriet) er ansvarlig for den tekniske utstedelsen av dokumentene under de retningslinjer som blir gitt av Permanent Committee (UNHCR Amman; Migrasjons- og internflyktningministeriet).

Disse ansvarsforholdene ble bekreftet av PLOs representasjonskontor i Amman, som sa at den praktiske utstedelsen av dokumenter til palestinerne forestås av Innenriksministeriet, og la til at dette gjøres i samordning med Migrasjons- og internflyktningministeriet (MoDM).

7.2 REISEDOKUMENT FOR PALESTINERE

7.2.1 Om dokumentet

Generaldirektøren for folkeregisteret opplyste at reisedokumentet ser ut som et pass og er blått av farge.

Det hersker for øvrig forvirring om reisedokumentets gyldighetstid. Generaldirektøren for folkeregisteret sa reisedokumentet er gyldig i tre år. Ifølge den palestinske ambassaden i Bagdad er reisedokumentene som utstedes til palestinere gyldige i ett år. PLOs representasjonskontor i Amman sa, etter å ha konferert på telefon med den palestinske ambassaden i Bagdad, at dokumentet er gyldig i fem år. Iraks ambassade i Stockholm (brev 19. april og 13. oktober) har opplyst at reisedokument til palestinere kan forlenges i inntil seks år.

For å prøve å skape klarhet har Migrationsverket sett over sin portefølje av saker med statsløse palestinere. For de som har levert inn sine reisedokumenter ser man at gyldighetstiden varierer ganske mye. I saksporteføljen forekommer det gyldighetstider på 1, 2, 4, 5 og 6 år. I noen tilfeller har dessuten dokumentet blitt forlenget med ett eller to år.

Det ser dermed ikke ut til å være noen konsekvens i gyldighetstiden. Det kan muligens ha betydning at noen av dokumentene som Migrationsverket har sett på er utstedt for ganske lenge siden, men på den annen side kan man ikke se noe konsekvent samsvar mellom tidspunktet for utstedelse og gyldighetstid.

7.2.2 Lovlig utreise fra Irak

Ifølge den palestinske ambassaden i Bagdad kreves et utreisevisum som er gyldig i tre måneder om en palestiner skal reise utenlands. Dette får man fra Immigration and Residency Department. Deretter må man skaffe seg visum til det landet man skal reise til.

Hele prosedyren for lovlig utreise ble beskrevet som følger:

- Man oppsøker Immigration and Residency Department
- Søker der om utreisevisum
- Venter ca. ti dager på å få visumet
- Søker visum til destinasjonslandet

Dersom destinasjonslandets ambassade bruker lang tid på å behandle visumsøknaden, kan man få knapt med tid ettersom utreisen må skje før utreisevisumet utløper (innen tre måneder). Mange land tillater ikke at man reiser på et reisedokument dersom det ikke er gyldig i seks måneder etter at visumet har gått ut, og dette gjør det ekstra vanskelig. En palestiner må returnere til Irak før reisedokumentets gyldighetstid utløper (UNHCR Amman).

Utreisedokumenter utstedes kun til palestinske flyktninger fra 1948 og deres etterkommere (PLOs representasjonskontor i Amman).

7.2.3 Avhenting av ID- og reisedokumenter via stedfortreder i Irak

Ifølge PLOs representasjonskontor i Amman blir ID- og reisedokumenter kun utlevert ved personlig fremmøte. Mottakeren må avlegge fingeravtrykk ved henting. Det er viktig å fornye ID-dokumentene innen de utløper. Man vil risikere å bli arrestert på politiets og armeens sjekkpunkter hvis dokumentet er utløpt. Det er ofte nødvendig å betale bestikkelser for å få fornyet dokumentene.

UNHCR sa at man alltid må møte personlig sammen med sine familiemedlemmer ved utlevering av ID-kort og reisedokumenter. Man kan ikke sende stedfortreder siden det kreves at man må avlegge fingeravtrykk.

En palestinsk journalist i Bagdad (møte 27. oktober 2010) fortalte at det også var krav om personlig fremmøte i den perioden da man måtte registrere seg hver måned.

7.2.4 Søke om reisedokument ved irakisk ambassade

Iraks ambassade i Amman/Jordan (møte i Amman 31. oktober 2010) opplyste at her gjelder samme prosedyre som for irakere som skal søke om pass: Man må avlegge fingeravtrykk ved innlevering av søknaden og ved avhenting av reisedokumentet.

Om man vil at en stedfortreder skal kunne hente ut reisedokumentet, må både dokumentets eier og den som senere skal hente ut reisedokumentet personlig komme

til ambassaden for å avlegge fingeravtrykk. En fullmakt fylles samtidig ut. Fullmaken skal dessuten godkjennes av ambassaden. Uten ambassadens godkjenning kan ikke stedfortreder brukes. Uten godkjenning vil reisedokument ikke bli utstedt (Iraks ambassade i Amman/Jordan).

7.2.5 Fornyelse via irakisk ambassade

Ifølge PLOs representasjonskontor i Amman kan ikke palestinerne reisedokument fornyes ved irakiske ambassader.

Det strider imidlertid imot en skriftlig redegjørelse fra Iraks ambassade i Stockholm (brev 19. april 2010), om hvilke underlagsdokumenter irakiske ambassader krever for å utstede nye reisedokumenter til palestinere:

- Brev fra Migrasjons- og internflyktningministeriet (MoDM) som bekrefter at søkeren er registrert i registeret fra 1948 over palestinske flyktninger
- Brev fra palestinsk utenriksstasjon om at søkeren ikke har pass utstedt av de palestinske selvstyremyndighetene (PA)
- To nye fotografier av søkeren
- Bekreftede opplysninger om søkerens bosted i Irak.

Videre opplyser ambassaden at reisedokumentet til palestinere kan forlenges i inntil seks år. Gyldigheten kan ikke forlenges etter dette. I stedet må et nytt reisedokument utstedes, også dette i henhold til ovennevnte prosedyre. Reisedokumenter blir ikke utstedt til palestinere som har oppholdt seg utenfor Irak i mer enn seks måneder.

Her gir kildene motstridende opplysninger. Siden den irakiske ambassaden i Stockholm beskriver en detaljert dokumentasjon som må legges frem ved søknad om fornyelse, antar vi likevel at opplysningene derfra er de sikreste.

7.2.6 Tap av reisedokument i utlandet

Iraks ambassade i Amman/Jordan sa at den i utgangspunktet kun bistår irakiske borgere. Palestinerne må derfor, som ikke-irakere, selv skaffe hjelp av en advokat i Irak hvis de skal ha erstattet et tapt reisedokument. I så fall kan ambassaden bistå med å formidle fullmakt til advokaten i Irak.

Ambassaden beskrev prosedyren som da gjelder:

- Ambassaden bistår i å fremskaffe de dokumentene søkeren behøver som underlag for å få utstedt nytt reisedokument (se avsnitt: "Fornyelse via irakisk ambassade").
- Nytt reisedokument blir sendt fra Bagdad til ambassaden og kan hentes der.
- Man må møte personlig. Det kan likevel gjøres unntak om man har "gyldig grunn", for eksempel hvis man er innlagt på sykehus.
- Som stedfortreder godtas bare en nær slektning eller en advokat med fullmakt. En nær slektning må kunne bevise slektskapet.

Utløpt reisedokument kan fremskaffes på samme måte.

PLOs representasjonskontor i Amman sa at det ikke er mulig å få fornyet tapt reisedokument ved en irakisk ambassade.

7.3 ID-KORT

7.3.1 Korttyper

Den palestinske ambassaden i Bagdad opplyste at det fra midten av 2008 er det blitt utstedt et nytt ID-kort for palestinere, med teknisk støtte fra UNHCR. Det nye kortet har en strekkode og en magnetstripe på baksiden. På forsiden har kortet enten en rød eller en gul stripe:

- Rød stripe betegner flyktninger fra 1948 og deres etterkommere
- Gul stripe betegner flyktninger fra 1967 og deres etterkommere.

Palestinerne har ingen andre ID-kort enn de nye hvite ID-kortene (Den palestinske ambassaden i Bagdad).

UNHCR sa at de aller fleste palestinere har rett til et ID-kort med rød eller gul stripe

Det finnes bare et fåtall palestinere som har problemer med å få utstedt ID-kort. Muligens kan det være 1991-flyktninger som UNHCR har ment her. UNHCR kjente bare til to personer som har Gaza-registreringer.

UNHCR trodde ID-kort bare kunne utstedes ved personlig fremmøte og ikke via tredjeperson.

De irakiske myndighetenes register over palestinere har vært basert på UNHCRs registre. Registeret kan i dag være ufullstendig, da enkelte mapper/opplysninger kan mangle (UNHCR Amman).

Ifølge UNHCR utsteder ikke irakiske myndigheter noen andre ID-kort enn de med rød eller gul stripe. Noen få palestinere bruker gamle reisedokumenter fra Gaza.

ID-kortenes gyldighetstid er som følger:

- ID-kortet for 1948-flyktningene (rød stripe) er gyldig 5 år.
- ID-kortet for 1967-flyktningene (gul stripe) er gyldig 2 år.

Innehavere av kort med gul stripe har ikke rett til reisedokument, men de har rett til å oppholde seg i Irak. Dette står i deres ID-kort. Mange palestinere har beholdt sitt gamle ID-kort (det fra før 2007) og har det med seg når de kommer til land der de søker asyl (PLOs representasjonskontor i Amman).

7.3.2 Informasjon om innehaveren

Irakiske myndigheter ved Migrasjons- og internflyktningministeriet (MoDM) har i e-post til Landinfo (9. desember 2010) opplyst at ID-kortet inneholder følgende opplysninger om innehaveren:

Forsiden:

- På den røde linjen øverst (som betyr at vedkommende på dette kortet er en 1948-flyktning) står det til venstre 'Palestinsk ID-kort'.
- Til høyre står det Den irakiske republikk, Innenriksministeriet, Komiteen for flyktningsspørsmål
- På den hvite delen av forsiden står det fullt navn, fødested (i dette tilfellet Irak), fødselsdato, mors navn, registreringsnummer, utstedt dato, gyldig til dato.

Baksiden (her er det bare engelsk tekst):

- Full name
- Nationality
- Date of Birth

Nederst på baksiden er det en strekkode.

Migrasjons- og internflyktningministeriet fortalte at Innenriksministeriet i 2006-2007 ga palestinerne de samme ID-kortene som irakiske borgere for at det ikke skulle kunne avsløres at man var palestiner. På kortet sto det ikke noe om at innehaveren var palestiner. Dette kortet ble utstedt bare i 2006-2007, som et tiltak for å beskytte palestinerne.

I det nye ID-kortet fra 2008 står det ført opp at innehaveren er palestiner, ved at det på baksiden står "Palestinian". Myndighetene er dog fleksible med denne anmerkningen (dette ble ikke forklart nærmere).

Alle palestinere kan søke om ID-kort (Migrasjons og internflyktningministeriet).

7.3.3 Eksemplar av ID-kortet

ID- kortet ser slik ut (det viste eksemplaret er kort med rød stripe):

Forside

Bakside

7.3.4 Tap av ID-kort i utlandet

UNHCR kjente ikke til prosedyren for å få erstattet et ID-dokument som er blitt tapt utenfor Irak. Heller ingen av de andre kildene kunne opplyse om dette.

7.4 GRUNNLAGSDOKUMENTER

Den palestinske ambassaden i Bagdad opplyste at irakiske myndigheter krever følgende dokumentasjon for å utstede ID-kort og reisedokumenter til palestinere:

- Skolevitnemål
- Arbeidsattest
- Migrasjons- og internflyktningministeriets (MoDM) bevitnelse på at man er registrert
- Bevitnelse fra palestinske ambassade i Irak
- Bevitnelse fra lokalmyndigheten på bostedet
- Må kunne godtgjøre at en ikke har flyttet fra Irak.

Ifølge UNHCR må palestinere oppgi følgende informasjon for å få utstedt ID-kort:

- Adresse
- Navn på familiemedlemmene
- Biometriske data.

7.4.1 Prosedyre for utstedelse

Den palestinske ambassaden i Bagdad beskrev prosedyren for å få dokumentene utstedt:

- Oppsøke Residency Department og få avtale om møte for sikkerhetsgodkjenning (det er lange køer, og man må beregne en hel dags venting før man får laget en avtale).
- Møte opp i henhold til avtalen for å få sikkerhetsgodkjenningen.
- Få utlevert dokumentene, ca. 2 måneder etter sikkerhetsgodkjenningsmøtet.

8. KORRUPSJON

En diplomatisk kilde i Bagdad (møte oktober 2010) fortalte at det ofte er nødvendig å betale bestikkelser for å få utstedt dokumenter man har krav på. Det er vanlig å måtte betale minst USD 100 for et reisedokument. Hvis man trenger stedfortreder for å få hentet et dokumentet, må man ut med ca. USD 400. Selv om alle opplysninger man har gitt i søknaden er korrekte og alle papirer er feilfritt utfylt, kan utsteder likevel gjerne finne/finne på en eller annen "feil" og bruke det til å presse søkeren for penger.

Naturligvis går det an å bestikke personer også for å slippe å møte opp personlig. En av delegasjonens informanter hadde selv vært tvunget til å gjøre det da hans far ble så gammel og syk at han selv ikke kunne fornye ID-kort sitt (Diplomatisk kilde i Bagdad).

PLOs representasjonskontor i Amman kjente ikke til omfanget av korrupsjon forbundet med utstedelse av dokumenter. De mente at i den grad det forekommer, skjer det trolig ved bestikkelser og *wasta* (tjeneste mot tjeneste).

9. RETUR TIL IRAK

Pass- og immigrasjonsmyndighetene på Bagdad Internasjonale Flyplass (møte i Bagdad 24. oktober 2010) var helt klare på at myndighetene ikke tar imot palestinere som returnerer etter å ha fått avslått en søknad om asyl. De som har reist ut på lovlig måte på et gyldig reisedokument, kan imidlertid returnere innen tre måneder etter utreise.

UNHCR mente at å returnere til Irak uten dokumenter kan sette en i fare for å bli arrestert ved innreise, og kan gjøre det generelt vanskelig å etablere seg på nytt.

PLOs representasjonskontor i Amman trodde at palestinere har tillatelse til å returnere så lenge reisedokumentet er gyldig, men de var ikke helt sikre på dette. Hvis man har reist ut uten utreisestempel, har man ikke lov å returnere. PLOs representasjonskontor hadde ikke hørt om konkrete tilfeller der personer var blitt avvist, men påpekte at dette eventuelt kunne gjelde personer som hadde et problem med myndighetene. De var heller ikke kjent med at det skal være nødvendig å varsle irakiske myndigheter før man reiser ut.

10. INTERNFLUKT

Migrasjons- og internflyktningministeriet opplyste at palestinere kan flytte fritt innen Irak. Ifølge grunnloven har alle irakere rett til å flytte og bo der de ønsker. De tillates likevel ikke å endre på den lokale demografien. Dette kan utgjøre et hinder for irakere som ønsker å bosette seg fast, men siden palestinerne ikke er irakiske borgere, blir de ikke rammet av denne typen restriksjoner.

10.1 KURDISTAN-REGIONEN

UNAMI hadde ikke noen systemisert informasjon om palestinere med lovlig opphold i KRG-provinsene, men opplyste at de hadde truffet på noen palestinere der som var registrert som arabiske internflyktninger (se for øvrig kapittelet om offentlige ytelser). Generelt mente UNAMI likevel at palestinere mest trolig ikke vil være særlig velkomne der. Kristne har prioritet, og de blir bra behandlet. KRG ser derimot på palestinere som potensielle terrorister, og KRGs prosedyrer vil effektivt holde dem ute.

Den palestinske ambassaden i Bagdad fortalte at det ikke er blitt inngått noen avtale mellom KRG og de palestinske selvstyremyndighetene (PA) om at palestinere kan flytte til KRG-provinsene. Ambassaden trodde at det kunne finnes enkelte palestinere i KRG-provinsene.

Det er i så fall palestinere som har fått tillatelse til å reise inn og bosette seg i KRG-provinsene på samme vilkår som irakere (at de har sponsor etc.).

UNHCR viste til en uttalelse fra KRG fra 2009 om at palestinere er velkomne der. Noen omfattende flytting av palestinere til KRG-området synes likevel ikke å ha skjedd.

Kontakten som har vært mellom de palestinske selvstyremyndighetene og KRG om muligheter for palestinere til å få slå seg ned i KRG, har ikke ført til noen konkrete resultater eller gitt noen antydning om videre fremdrift. UNHCR har ikke oversikt over palestinere som bor i KRG og hvor mange de eventuelt måtte være.

Det kan likevel ikke utelukkes at enkelte palestinere har kontakter i KRG og kan bosette seg der. UNHCR har bare begrenset kontakt med palestinere utenfor Bagdad.

10.2 IRAK FOR ØVRIG

Migrasjons- og internflyktningministeriet mente at i praksis er hele Sør-Irak et "no-go-område" for palestinere. Grunnen er at mange palestinere tjenestegjorde i arméenheter som ble satt inn for å slå ned opprøret i Sør-Irak mot regjeringen i 1991.

Etter UNHCRs oppfatning tar heller ikke de sunnimuslimske delene av Irak godt imot palestinere. Sunnimuslimenes holdninger til dem er ikke positive. Palestinerne er gjenstand for generell politisk sinne, og irakerne bryr seg om irakere først.

11. KILDER

11.1 MUNTlige KILDER

Representanter for mellomstatlige organisasjoner

- UNAMI Human Rights Office. Møte i Bagdad 24. oktober 2010.
- UNAMI-SIAU. Møte i Bagdad 24. oktober 2010.
- UNHCR Amman. Møter i Amman 31. oktober og 1. november 2010.

Representanter for ikke-statlige internasjonale organisasjoner

- International Organization of Migration – IOM. Møte i Amman 1. november 2010.

Representanter for irakiske myndigheter

- Generaldirektøren for folkeregisteret. Møte i Bagdad 24. oktober 2010.
- Pass- og immigrasjonsmyndighetene på Bagdad Internasjonale Flyplass. Møte i Bagdad 24. oktober 2010.
- Migrasjons- og internflyktningministeriet (MoDM).
 - Møte i Bagdad 26. oktober 2010.
 - E-post 9. desember 2010

Representanter for utenlandske ambassader i Bagdad

- Storbritannias ambassade i Bagdad. Møte i Bagdad 26. oktober 2010.
- Den palestinske ambassaden i Bagdad. Møte i Bagdad 27. oktober 2010.
- Diplomatsk kilde i Bagdad. Møte oktober 2010.

Representanter for utenlandske ambassader i Amman

- Iraks ambassade i Amman. Møte i Amman 31. oktober 2010.
- PLOs representasjon i Amman. Møte i Amman 2. november.2010.

Journalister

- Palestinsk journalist bosatt i Bagdad. Møte i Bagdad 27. oktober 2010.

Andre kilder

- Iraks ambassade i Stockholm. Brev til Migrationsverket 19. april og 13. oktober 2010.